

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра психології

Проект робочої програми

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

_____ Олександр САФІН

«___» серпня 202_ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВВ 1.04 ПОЛІТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність : 053 Психологія

Освітньо-професійна програма: Психологія

Умань – 202__

Робоча програма дисципліни «Політична психологія» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 Психологія

Розробник: Ольховецький Сергій Миколайович, доцент, кандидат психологічних наук

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри психології
Протокол № __ від «__» серпня 202__ року

Завідувач кафедри психології _____ Олександр САФІН

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету соціальної та психологічної освіти
Протокол № __ від «__» серпня 202__ року

Голова науково-методичної комісії факультету
соціальної та психологічної освіти

_____ Галина БОНДАРЕНКО

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	4/120 год.	4/120 год.
Курс	II	II
Семестр	3	3
Кількість змістових модулів із розподілом:	3	3
Обсяг кредитів	120 год.	120 год.
Обсяг годин, у тому числі:		
Аудиторні:		
Лекційні	20	4
Семінарські / Практичні	20	6
Лабораторні	-	-
Самостійна робота	80	110
Індивідуальні завдання		
Форма семестрового контролю	Екзамен	Екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Сформувати особливості та стереотипи сприйняття політичних подій, засвоєння політичних цінностей, характерологічні ознаки й психологічні якості політичного лідера тощо.

Завдання: вивчення дисципліни полягає в теоретичній та практичній підготовці здобувачів фаху з питань: Оволодіння функціями політичної психології, предметом, об'єктом і методами політичної психології; Формування соціально активної особистості, розвитку політично відповідального громадянина, вихованню патріота своєї Батьківщини; Мати високу професійну культуру (успішно виконувати професійні завдання, мати системний світогляд, професійне мислення, професійну творчість та рефлексію).

3. Результати навчання за дисципліною

Очікувані результати навчання:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти набувають такі **компетентності:**

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.
- Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

Очікувані результати навчання:

- Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.
- Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

Навички **Soft skills** – комунікабельність, вміння виступати перед аудиторією, вміння приймати рішення, відповідальність, вміння формувати команду та працювати в ній, вміння вирішувати проблему, наполегливість, вміння критично мислити, здатність порозумітись,

розвиток соціальних навиків та емоційного сприйняття, уміння аргументувати свою думку.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I . Політична соціалізація особистості

Тема 1.1. Предмет і метод політичної психології.

Місце політичної психології в системі суспільствознавства. Проблемне поле політичної психології. Методи політико-психологічних досліджень. Структура і функції політичної психології. Сфера практичного застосування політико-психологічних знань.

Тема 1.2. Витоки політико - психологічних досліджень.

Франко - італійська психологія мас. Німецька «психологія народів». Австрійська психоаналітична традиція. Політико-психологічна проблематика в інтелектуальній вітчизняній традиції початку ХХ століття.

Тема 1.3. Психологічні основи політичної соціалізації і ідентифікації особистості.

Сучасні теорії політичної соціалізації особистості. Фактори й етапи процесу політичної соціалізації, його основні функції і завдання. Проблема ідентифікаційних практик особистості в політичній психології. Основні завдання, типи і види процесів ідентифікації.

Змістовий модуль 2. Соціально-політичні технології та їх використання

Тема 2.1. Політична влада як об'єкт політичної психології. Психологія влади: генезис і основні види прояву. Психологічний вимір політико-владних відносин. Джерела влади. Психологічні ознаки легітимності влади. Психологія парламентського лобізму.

Тема 2.2. Політична психологія особистості.

Психологічні особливості політичної орієнтації особистості. Політична поведінка й участь: психологічні особливості й основні типи. Політичне лідерство як психологічний феномен. Проблеми лідерства і вождізму в політичній психології.

Тема 2.3. Психологія малих груп у політиці.

Малі групи як суб'єкт політичної дії. Типи і типології малих груп у політиці. Етапи формування малих груп у політиці. Внутрішні механізми становлення політичної групи. Лідер і група.

Тема 2.4. Психологія великих груп в політиці

Політична свідомість як основа існування великих груп у політиці. Соціально-групова психологія і ідеологія. Рівні розвитку спільності великих груп.

Тема 2.5. Основні детермінанти етнонаціональної психології.

Основні концептуальні напрямки етнопсихологічних досліджень. Психологічні детермінанти етнонаціонального життя: термінологічне розмежування. Проблеми виявлення українського національного психотипу.

Тема 2.6. Психологія масових політичних настроїв. Стихійні форми поведінки в політиці. Масові настрої і політична наука. Політична психологія масових настроїв. Загальні механізми стихійної поведінки. Основні суб'єкти стихійної поведінки.

Змістовий модуль 3 Психологічні особливості різних політичних режимів, Формування іміджу політичних партій та їх лідерів.

Тема 3.1. Психологія політичного насильства.

Політичне насильство: умови виникнення й основні види. Радикалізм і екстремізм у політичному процесі. Психологічні основи війни на рубежі ХХ - ХХІ ст. Тероризм: психологія політичної деструктивності.

Тема 3.2. Психологічні проблеми міжнародних відносин.

Характерні риси сучасних міжнародних відносин: психологічний аспект. Основні напрямки політико-психологічних досліджень міжнародних відносин. Психологічний фактор у зовнішній політиці держав. Прикладне застосування політико-психологічних досліджень у сфері міжнародних відносин.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд	с.р.		л	п	лаб.	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1 Методологія та психологічні аспекти, технології в політичному процесі												
Змістовий модуль 1. Політична соціалізація особистості												
Тема 1.1. Предмет і метод політичної психології	8	2	2	-		4	10	2	2			6
Тема 1.2. Витоки політико - психологічних досліджень	8	2	2	-		4	6					6
Тема 1.3. Психологічні основи політичної соціалізації і ідентифікації особистості	8	2	2			4	8					8
Разом за змістовим модулем 1	24	6	6			12	24	2	2			20
Змістовий модуль II. Соціально-політичні технології та їх використання												
Тема 2.1 Політична влада як об'єкт політичної психології	12	2	2			8	14	2	2			10
Тема 2.2. Політична психологія особистості	12	2	2			8	12					12
Тема 2.3. Психологія малих груп у політиці	12	2	2			8	12					12
Тема 2.4. Психологія великих груп в політиці	12	2	2			8	12					12
Тема 2.5. Основні детермінанти етнонаціональної психології	8					8	12					12
Тема 2.6. Психологія масових політичних настроїв. Стихійні форми поведінки в політиці	12	2	2			8	12					12
Разом за змістовим модулем 2	68	10	10			48	74	2	2			70
Змістовий модуль III. Психологічні особливості різних політичних режимів, Формування іміджу політичних партій та їх лідерів												
Тема 3.1. Психологія політичного насильства	14	2	2			10	10					10
Тема 3.2. Психологічні проблеми міжнародних відносин	14	2	2			10	12		2			10
Разом за змістовим модулем 3	28	4	4			20	22		2			20
Усього годин	120	20	20			80	120	4	6			110

6. Теми семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Предмет і метод політичної психології.	2	2
2	Витоки політико - психологічних досліджень.	2	
3	Психологічні основи політичної соціалізації і ідентифікації особистості.	2	
4	Політична влада як об'єкт політичної психології.	2	2

5	Політична психологія особистості.	2	
6	Психологія малих груп у політиці.	2	
7	Психологія великих груп в політиці.	2	
8	Основні детермінанти етнонаціональної психології.		
9	Психологія масових політичних настроїв. Стихійні форми поведінки в політиці.	2	
10	Психологія політичного насильства.	2	
11	Психологічні проблеми міжнародних відносин.	2	2

7. Самостійна робота

Теми, що виносяться на самостійне опрацювання необхідно презентувати у вигляді усної доповіді (коротке повідомлення 5-7 хвилин) під час семінарського заняття (чи під час індивідуальної консультації з викладачем). В умовах дистанційного навчання завдання для самостійної роботи прикріплюються окремим документом в Інформаційно-освітньому середовищі (Moodle).

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Предмет і метод політичної психології.	4	6
2	Витоки політико - психологічних досліджень.	4	6
3	Психологічні основи політичної соціалізації і ідентифікації особистості.	4	8
4	Політична влада як об'єкт політичної психології.	8	10
5	Політична психологія особистості.	8	12
6	Психологія малих груп у політиці.	8	12
7	Психологія великих груп в політиці.	8	12
8	Основні детермінанти етнонаціональної психології.	8	12
9	Психологія масових політичних настроїв. Стихійні форми поведінки в політиці.	8	12
10	Психологія політичного насильства.	10	10
11	Психологічні проблеми міжнародних відносин.	10	10

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Денна форма

№ п/п	Критерії оцінювання	Кількість балів	Разом
1	Повнота розкриття питання. Логіка викладення, культура мовлення, впевненість, емоційність та аргументованість	1	2
2	Використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань, інтернет ресурсів тощо)	0,5	
3	Аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки	0,5	

Заочна форма

№ п/п	Критерії оцінювання	Кількість балів	Разом
1	Повнота розкриття питання. Логіка викладення, культура мовлення, впевненість, емоційність та аргументованість	2	5
2	Використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань, інтернет ресурсів тощо)	2	
3	Аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки	1	

8. Індивідуальні завдання

Виконати одне завдання на вибір:

1. Дослідити особливості виникнення та становлення психологічних знань, теорій, напрямів, наукових шкіл в різні історичні періоди та представити у вигляді порівняльної характеристики наступні етапи розвитку психології:

1. Політична поведінка і політична культура як об'єкт психології.
2. Аналіз і корекція політичної поведінки.
3. Специфіка сприйняття політичної влади.
4. Легітимність політичної влади.
5. Психологічні проблеми розподілу влади і владної компетенції.
6. Ідеали і політична довіра.

2. Взяти участь в науково-практичній конференції (написати статтю, тези, виступити з доповіддю) - 20 балів.

Критерії оцінювання порівняльної характеристики

Денна форма / Заочна форма

Кількість балів	Мета	Висновки	Ключові положення	Структура
20-18 балів	Всі частини пов'язані з метою і предметом дослідження	Результати дослідження узагальнюються з метою формулювання важливих і значущих висновків за темою дослідження	Має в основі ключові положення, які повністю розкривають тему дослідження	Характеристика викликає інтерес до теми дослідження, надає інформацію в логічній послідовності, завершується, змушуючи замислитись над ідеєю і темою дослідження
17-13 балів	Всі частини містять важливі твердження за темою дослідження	Результати дослідження узагальнюються з метою формулювання висновків за темою дослідження	Має в основі декілька ключових положень, які не повністю розкривають тему дослідження	Починається із вступу, надає інформацію в певному порядку і завершується викладенням важливих моментів дослідження
12-7 бали	Основні частини містять важливі твердження за темою дослідження, але деякі фрагменти не мають відношення до теми	Деякі висновки є нелогічними і необгрунтованими	Має в основі декілька ключових положень, однак вони перевантажені інформацією або позбавлені інформації	Має вступ і висновки, однак вони не спонукають замислитись над темою дослідження. Послідовність надання інформації не сприяє повністю розкрити тему дослідження
0-6 бал	Має тему, однак багато її частин не має відношення до теми дослідження	Висновки практично відсутні або є нелогічними	Не визначені ключові положення	Не містить вступу і висновків. Побудова не дає чіткого уявлення про тему дослідження

9. Методи навчання

Загальний стиль навчання – завдання-орієнтований. Лекційні курси поєднуються із семінарськими заняттями, робочими зустрічами. Переважно навчання відбувається в групах, з дискусіями та підготовкою презентацій.

Методи навчання (МН):

- МН 1 – проблемна лекція; МН 2 – частково-пошуковий метод;
 МН 3 – репродуктивний метод; МН 4 – метод дискусії;
 МН 5 – складання структурно-логічної схеми;
 МН 6 – проблемне навчання;

10. Методи контролю

Формами контролю знань здобувачів є поточний, модульний і підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять, він має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи. Модульний контроль проходить після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Форму модульного контролю (у вигляді тестів, письмової контрольної роботи, колоквиуму) обирає лектор дисципліни. Після проведення модульного контролю з усіх змістових модулів і визначення їх рейтингових оцінок лектор дисципліни визначає загальний рейтинг здобувача з навчальної роботи.

Методи оцінювання (МО):

МО 1 – усне опитування; МО 2 – письмове опитування; МО 3 – тестування;

МО 4 – модульний контроль; МО 5 – підсумковий контроль.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінки **«відмінно» (А)** заслуговує здобувач (-ка) вищої освіти, який (-яка) виявив(-ла) всебічні, системні й глибокі знання та розуміння навчального матеріалу і вміння вільно виконувати передбачені програмою завдання, ознайомлений (-на) з основною і додатковою психологічною літературою.

Оцінки **«добре» (ВС)** заслуговує здобувач (-ка), який (-яка) виявив (-ла) повне знання та розуміння навчального матеріалу, успішно виконав (-ла) передбачені програмою завдання, засвоїв (-ла) рекомендовану основну психологічну літературу. Проте допустив (-ла) несуттєві неточності, пропуски, помилки, які зміг (-ла) самостійно виправити.

Оцінки **«задовільно» (ДЕ)** заслуговує здобувач (-ка), який (-яка) виявив (-ла) знання та розуміння основного навчального матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання і практичної підготовки, частково справився (-лась) з виконанням передбачених програмою завдань, ознайомлений (-на) із частиною рекомендованої основної психологічної літератури. Здобувачі, які допустили суттєві помилки у відповіді на семінарському занятті, іспиті або при виконанні тестових завдань, але продемонстрували здатність усунути ці помилки за допомогою викладача.

Оцінка **«незадовільно» (Fх)** виставляється здобувачам, які виявили значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустили принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не знайомі з основною психологічною літературою.

Критерії оцінювання відповіді на практичному занятті Денна форма

Кількість балів	Характеристика відповіді
5	Здобувач засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, логічно та обґрунтовано будувати висновки; безпомилково відповідає на питання, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійне опрацювання.
4-3	Здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного завдання; неповно відтворює основний зміст матеріалів, які виносяться на самоопрацювання.

2	Здобувач в основному засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, при відтворенні основного навчального матеріалу допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, непереконливо відповідає, плутає поняття, фрагментарно відтворює матеріал, що виноситься на самостійне опрацювання.
0-1	Здобувач не опанував навчальний матеріал з теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані. Не виконав завдання самостійної роботи.

Заочна форма

Кількість балів	Характеристика відповіді
10	Здобувач засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, логічно та обґрунтовано будувати висновки; безпомилково відповідає на питання, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійне опрацювання.
9-7	Здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного завдання; неповно відтворює основний зміст матеріалів, які виносяться на самоопрацювання.
6-3	Здобувач в основному засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, при відтворенні основного навчального матеріалу допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, непереконливо відповідає, плутає поняття, фрагментарно відтворює матеріал, що виноситься на самостійне опрацювання.
0-2	Здобувач не опанував навчальний матеріал з теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані. Не виконав завдання самостійної роботи.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Денної форми

ЗМ 1				ЗМ 2							ЗМ 3			ІНДЗ	ПК	Всього
T1	T2	T3	Мк1	T4	T5	T6	T7	T8	T9	Мк2	T10	T11	Мк3			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	5	5	5	20	10	100

Заочна форма

ЗМ 1				ЗМ 2							ЗМ 3			ІНДЗ	ПК	Всього
T1	T2	T3	Мк1	T4	T5	T6	T7	T8	T9	Мк2	T10	T11	Мк3			
15			5	25					10	10	5	20	10	100		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90–100	відмінно	зараховано
82–89	добре	
75–81		
69–74	задовільно	
60–68		
35–59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література

Основна

1. Головатий М. Ф. Політична психологія : навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2022. 399 с.
2. Козирєв М. П. Політична психологія: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 648 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/434/1/%D0%9A%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%80%D1%94%D0%B2%20%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf>
3. Кудіна В.В. Політична психологія . К.: КСУ, 2002. 102 с.
4. Москаленко В.В. Політична психологія : навчальний посібник. Харків, 2017. 87с. <https://karazinbook.com/sites/default/files/books/moskalenko1.pdf>
5. Ольховецький С.М. Політична психологія. URL: <https://moodle.dls.udpu.edu.ua/course/view.php?id=12916>

Допоміжна

1. Пашина Н.П. Технології управління масовою свідомістю : навчальний посібник. Маріуполь, 2020. 64 с. URL: https://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/2587/1/np_tekhnologii_upravlinnia.pdf
2. Політологія: Підручник / За ред. М.М. Вегеша. Київ, Знання, 2008. 556 с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31880>
3. Цурканова І.О. Політологія: навчальний посібник. Дніпро, 2022, 107с. URL: <https://crust.ust.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8db5eb1d-a869-4ee7-bc1b-ee1ae12f7f63/content>
4. Осадченко І. І. Масова паніка щодо початку карантину-2020 в Україні: сутність та причини виникнення: метод. рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Психологія масової свідомості». Умань : [б. в.], 2021. 44 с.
5. Козирєв М. П. Політична психологія: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 648 с.
6. Фесун Г. С., Радчук В. М., Журат Ю. В. Політична психологія: навчально-методичний посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2019. 200с.
7. Головатий М. Ф. Політична психологія: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.
8. Долинська Л.В., Лисянська Т.М. Вікова психологія: Хрестоматія: Навч. посібник. 2-ге вид. 2021, 488 с.
9. Федотова Т. В. Політична психологія: навчально-методичні матеріали до проведення лабораторних робіт. Луцьк : ПП Іванюк В.П. 2021. 28 с.
10. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова. Київ : Талком, 2018. 580 с.

11.Кудерміна О. І., Казміренко Л. І., Власенко С. Б. Соціальна психологія: навчальний посібник. Київ: НАВС, 2020. 380 с.

12.Дерев'яно С. П. Когнітивна психологія : Навчально-методичні рекомендації. Чернігів : НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2021. 80 с.

13.Юридична психологія: метод. рек. з навч. дисц. / Уклад.: І.С. Загурська. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2021. 49 с

14. Інформаційні ресурси

www.mon.gov.ua

www.nau.kiev.ua

http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppp/index.html

www.apsu.org.ua

<http://www.politik.org.ua/news/news.php3?id=191&tpid=3;>

<http://ispp.org.ua/>

<http://mi.dist.stavsu.ru/mod/resource/view.php?id=654>